

II. Výcvik basseta

Princip výcviku

Výcvikem psa rozumíme vypěstování návyků plnění požadovaných úkonů na povel cvičitele. Další definice praví, že výcvik je druhotné potlačení nežádoucích vrozených přirozených instinktů a vyzdvižení těch instinktů, které potřebujeme. Když k tomu přidáme poznatky o využívání podmíněných a nepodmíněných reflexů a smícháme s trochou důvtipu, logiky, trpělivosti a vytrvalosti, máme recept na výcvik basseta, nebo i jakéhokoliv jiného plemene, hotov. Vědeckým základem metodiky výchovy a výcviku psa je učení pana akademika I.P. Pavlova o vyšší nervové činnosti zvířat. Podle tohoto učení výchova a výcvik představují proces využívání podmíněných a nepodmíněných reflexů, neboť veškerá činnost psa se na nich zakládá. Nepodmíněné reflexy (instinkty) jsou vrozené. U psa k nim patří instinkty orientační, obranný, rodičovský, pohlavní a jiné. I podmíněné reflexy vyvolávají složitou činnost, ale na rozdíl od nepodmíněných nejsou vrozené a psovi se vytváří postupně po celý jeho život. Činnosti psa, které jsou vyvolané a upevněné několikanásobným opakováním, nazýváme návykem. Když máme na mysli výcvik psa, jde tu prakticky o využití vyvolaných návyků. U psa se reflexy projevují při spoluúčasti odpovídajících dráždivých podnětů, které je též možno rozdělit na podmíněné a nepodmíněné. Podmíněné podněty vyvolávají u psa nepodmíněné reflexy - instinkty. Např. nový neznámý předmět, jeho zápach, zvuk nebo vzhled vyvolají u psa orientační reflex jako je očichání, naslouchání nebo prohlížení si ho. Podnět, který působí na psa bolestivě, vyvolává při něm projev obranného reflexu, t.j. reakci směřující k sebeobraně v aktivní formě (útok) nebo v pasivní formě (zachránit se útekem). Podnět vnitřní sféry organismu, např. nedostatek výživných látek, působí na organismus psa tak, že u něj vyvolá projev reflexu žraní. Podmíněné podněty svou přítomností vyvolávají u psa projev podmíněných reflexů - návyků, které postupně vznikají po dobu jeho života. Podmíněnými podněty při výcviku budou i různé signály cvičitele, na které se u psa vytvořily návyky. Abychom vyvolali i u psa jakýkoliv návyk, je třeba mu nejprve dát signál (podmíněný podnět) a teprve potom následuje nepodmíněný podnět, který nutí psa k určité činnosti. V mládí psa, od 6 měsíců stáří do shruba 2 let si na návyky zvyká nejrychleji.

Způsoby výcviku

Při výcviku psa lze použít čtyři rozličné způsoby na vyvolání návyků:

- podněcovací - povzbudivý
- mechanický - donucovací tzv. parfózní
- kontrastní
- napodobovací

Každý z těchto způsobů má své klady a zápory. Volba kteréhokoliv z nich závisí od celé řady okolností jako je např. povaha psa nebo druh požadovaného výkonu atd.

Povzbudivý způsob návyku spočívá v tom, že cvičitel používá jako podnět potravu. Příklad - učíme psa povzbudivým způsobem získání návyku na přiběhnutí na povel. Při tomto nácviku postupujeme následovně. Nejprve dáme psovi signál - povel "Sem!" (podmíněný podnět), potom ukážeme psovi pamlssek (pokrmový podnět), který povzbudí psa, aby se přiblížil, a po jeho příchodu mu ho podáme (braní potravu - nepodmíněný podnět). Po několikaterém opakování vzniká u psa návyk na přiběhnutí k vůdci na signál. Tento způsob je možno aplikovat při nácviku mnoha jiných povelů.

Mechanický způsob nazývaný též donucovací - parfózní, se zakládá na tom, že cvičitel při některém rozkaze doplňuje podmíněný podnět nepodmíněným mechanickým podnětem. Např. cvičitel chce, aby si pes sedl na rozkaz. Nejprve se dá psovi rozkaz "Sedni!" (podmíněný podnět) a hned potom vykoná tlak rukou na bedra psa (nepodmíněný podnět), čímž ho donutíme, aby si sedl. Tlak na bedra přestává jakmile si pes sedne. Opakováním tohoto cviku se vytvoří návyk, že pes si sedá jen rozkaz, aniž bychom ho museli přitlačit rukou. Mechanický způsob výcviku má své ohraničené možnosti použití a u všech loveckých psů se pomocí něho nacvičuje nejčastěji plnění

rozkazu "Nesmíš!".

Kontrastní způsob spočívá v tom, že při cvičení doplňujeme podmíněný podnět nepodmíněným mechanickým podnětem pobízejícím psa splnit požadovaný úkon. Po té následuje nepodmíněný podnět braní předložené potravy. Např. cvičitel chce kontrastním způsobem nacvičit přibíhání psa na zavolání. K dosažení tohoto návyku dá psovi rozkaz "Sem!" (podmíněný podnět) současně přitahuje psa vodítkem (nepodmíněný mechanický podnět) a tím ho přinutí aby pes přišel k němu. Po příchodu psa odměníme pamlskem (nepodmíněný podnět). Tento kontrastní způsob výcviku je nejvýhodnější i pro nácvičení dalších úkonů, proto se i nejvíce používá při výcviku psů loveckých plemen.

Napodobovací způsob výcviku navazuje na skutečnost, že všichni psi mají napodobovací instinkt, který se projevuje napodobováním k určité činnosti psa jiným psem. Velmi markantní u tzv. příznávání u anglických ohařů nebo např. libovolný pes štěká na člověka, kterého vidí, k němu se přidá pes za zdí a po chvíli se přidávají psi v širokém okolí. Sem patří i zaučování se mladého psa v hledání a nahánění zvěře při jeho matce nebo při jiném starším zapracovaném psovi.

Rozkazy možno psovi přidělovat rozličným způsobem. Slovem píšťalkou, signální trubkou (povelkou) nebo pohybem ruky. Používané signály nelze v žádném případě měnit, protože změněný signál pes vnímá jako nový a neznámý, který nevyvolává u něho prázdný účinek. Slovní rozkaz se skládá s vysloveného počtu zvuků, které vyslovujeme vždy zřetelně s příslušnou intonací. Při výcviku se používá intonace přívětivosti, rozkazu nebo hrozby. Intonace přívětivosti je při pochvale psa po splnění rozkazu. Vyslovuje se srozumitelně, např. "Dobře", "Tak je hodný". Intonace rozkazu se používá při povelkách, kterými požadujeme od psa jakýkoliv úkon. Sem patří rozkazy "Sem!", "Sedni!", "Zůstaň!", "Místo!", "Hledej!", které je třeba vyslovit rázně, nepřiližitě hlasitě, aby nám zůstala hlasová rezerva pro případ, že je nutno příkaz opakovat. Výstražná intonace se používá při zákazovém povelu "Nesmíš!", "Fuj!" a při opakovaném povelu.

Nepodmíněné podněty používáme na počátku výcviku. Jsou dva:

- mechanický
- pokrmový

K mechanickým podnětům patří: tlak ruky, uhození proutkem, trhnutí vodítkem, použití ostnatého obojku apod. Síla mechanického podnětu musí odpovídat velikosti a charakteru psa. U štěněte nebo mladého psa používáme fyzický podnět slabší síly, u staršího ostrého nebo tvrdého psa používáme silnější donucovací prostředky. U každého psa však mohou nepřiměřeně silně donucovací prostředky vyvolat projev obranného instinktu, což silně zbrzdí vyvolání potřebného návyku.

Jako pokrmový podnět používáme potravu, kterou má pes rád. Jsou to kousky masa, škvarky, piškoty, tvarůžky, atd. Aby pokrmový podnět působil co nejintenzivněji, je třeba výcvik psa vykonávat vždy před krmením psa.

Nejčastější chyby při výchově a výcviku psa

K chybám cvičitele patří nesprávné postupy při výchově a výcviku psa, kterými se nevytváří potřebné návyky, ale naopak nežádoucí nebo naprosto špatné. K nejčastějším chybám cvičitele patří:

a) nesprávný názor na to, že pes je schopen rozumět lidské řeči.

Při výcviku se často mění povely na které se u psa vytváří nové návyky. Tak např. chceme, aby si pes lehl, dává se mu jednou rozkaz "Lehni!", jindy "Lež!" nebo "Daun!". Popř. tyto povely doplňujeme dalším slovním komentářem "No tak si přece lehni". Pro psa je každý změněný povel novým zvukovým podnětem, který ztěžuje dosažení požadovaného návyku.

- b) porušení základního pravidla o vyvolání podmíněných reflexů. Chyba spočívá v tom, že podmíněný podnět nepředchází nepodmíněnému podnětu, ale následuje až za ním. Např. cvičitel nejprve trhne vodítkem a pak teprve potom zavelí "Nesmíš!", čímž u psa nevyvolává návyk na přerušování činnosti na rozkaz.
- c) opoždění se s použitím nepodmíněného podnětu. Tato chyba spočívá v tom, že cvičitel uplatňuje nepodmíněný podnět za čas po rozkaze, čímž se u psa vytváří opožděný podmíněný reflex. Např. cvičíme povel "Sedni!" vydáme slovní povel, ale otálíme s upevněním povelu nepodmíněným podnětem a to je tlak rukou na bedra psa. Důsledek toho je, že se potřebný návyk vytváří u psa pomalu, nebo jsme nuceni povel několikrát opakovat.
- d) hrubé zacházení se psem oddaluje vytvoření potřebných návyků a často vyvolá u psa nedůvěru k cvičiteli a nebo i strach z něho.
- e) přehnané laskání a mazlení se se psem, výrazně snižuje poslušnost psa.

Veškerá efektivita práce psa však nespočívá ve slepém plnění výcvikových disciplin, ale spíše ve správném rozvíjení jeho vrozených vloh pro hledání, nahánění a dohledávku zvěře. Z výcvikových disciplin je pro praxi nejcennější poslušnost, jejíž úroveň se projevuje nejvíce spolehlivým přibíháním psa na nacvičený signál píšťalkou na kratší vzdálenost, signální trubkou nebo kdo má i možnost sehnat lovecký roh. Ale nemůžeme zapomínat i na ostatní disciplíny, jako je chůze u nohy, odložení, chování se na stanovišti, protože po dokonalém zvládnutí těchto disciplin se ze psa stává pomocník, který v lese a na lovu není na obtíž, můžeme ho brát kdekoli s sebou a můžeme plně využívat jeho cenné služby při dohledávce nebo i naháňce. Každý cvičitel a myslivec by si měl uvědomit, že jen nesmírnou trpělivostí, rázností a vlídností při výchově a výcviku si ze psa vychovává dobrého loveckého pomocníka.

Výcvikové pomůcky

Pro výcvik a zapracování psa potřebuje cvičitel následující pomůcky:

- píšťalka, plechová signální trubka, popř. lovecký roh
- vodící řemen pro psa popř. zdvojený pro vodění páru
- barvářský obojek a barvářský řemen pro výcvik dohledávky zvěře
- pytlík nebo koženou brašničku na nošení potravy pro psa (pamlisky za odměnu při výcviku)
- u tvrdších psů ostnatý obojek pro lehčí nácvik chůze u nohy
- cvičnou pistoli (poplašňák) na nácvik disciplíny odložení psa.

Chůze u nohy

Při různých cestách a přesunech je potřeba, aby pes nezavazal, netáhl dopředu a nebo nezůstával pozadu. Při celodenních naháňkách zvěře musíme se silami psa šetřit, nechat ho chodit efektivně, aby se zbytečně neunavil, abychom tohoto dosáhli učíme psa klidně chodit u levé nohy a to na řemeni nebo volně. Štěně je vhodné učit se správně chodit již ve stáří od 4. až 6. měsíce. Jestliže máme pár psů, nácvik provádíme až tehdy, kdy každý z nich jednotlivě zvládá chůzi u nohy. Na vycvičení psa je několik způsobů, vesměs účinných, ale záleží jen na jejich důsledné aplikaci. Nejprve vodící řemen - nejvýhodnější je řemen, který si můžeme pověsit přes pravé rameno tak, aby konec řemene visel po levé straně a dosahoval zhruba 10-20 cm od země. Jestliže budeme vodit pár, potřebujeme navíc asi 25 cm dlouhý spojovací řemen nebo řetízek, který dvojici upevníme na obojky. Na rozkaz "K noze!" nebo "U nohy!" vykročíme se psem tak, abychom ho měli u levé nohy, přičemž ho z počátku držíme rukou na krátko a chodíme nejlépe kolem plotu nebo dlouhé zdi tak, aby pes musel chodit mezi námi a překážkou. Po chvíli řemen povolíme a když chce pes jít dopředu vydáme rozkaz "U nohy!" a hned trhneme vodítkem, abychom, psa dostali na úroveň levé nohy. Toto často opakujeme. Důležité je, abychom kromě rázného povelu ovlivňovali psa i donucováním a to hned, jen co se pokusí dostat se před nás. Moment okamžitého zákroku ve výcviku je velmi důležitý a proto je dobře když použijeme střídavě

i jiný způsob přinucení psa. Psa, který se chce dostat před nás přitlačíme levou nohou ke zdi nebo plotu a zároveň ho k levé noze přitáhneme. Další účinný donucovací prostředek je, když psovi, který nás předbíhá jemně přišlápneme levou nohou prsty. Po několika takových zásazích je už pes obezřetný a dá už si pozor, aby nás nepředbíhal. Jde o to, aby si pes za všech okolností ovědomoval, že po rozkaze "U nohy!" musí svého pána bedlivě sledovat a nesmí se rozptylovat všelijakou postranní činností. Naopak při každé změně směru chůze vůdce se musí pes bez vyzvání připojit. Když toto zvládneme, začneme cvičit na volném prostranství, chodíme přímočaře, po té náhle změníme směr např. do prava, vydáme rozkaz "U nohy!" a psa rázně přitáhneme k sobě. Když tento způsob častěji opakujeme, pes se stává natolik pozorným, že když odbočíme do prava, pes automaticky změní též směr (slovní povel je potřeba dát) bez toho, abychom byli nuceni přitahovat ho vodítkem. Jestliže toto máme zvládnuté máme prakticky vyhráno, protože docvičování této disciplíny chůzí v lese mezi stromy je už hračkou. Se psem na vodícím řemeni chodíme mezi stromy, přičemž mu dáme na vybranou, aby obcházel strom i z druhé strany. V tomto případě si psa nevšímáme a pokračujeme v chůzi, čímž se mu stáhne obojek. Pes zjistí, že si to zavinil sám a podruhé bude pozornější a raději jde těsně za patami, aby se vyhnul dalšímu zavěšení za strom. S takto vycvičeným psem nemá potom vůdce žádné těžkosti při chůzi mezi lidmi, nastupováním do veřejného dopravního prostředku a při jiných komplikovaných situacích. Když už pes v plném rozsahu respektuje rozkaz "U nohy!", zvykne si chodit vedle nás i bez vodítka a vzdaluje se jen na rozkaz. Je třeba ještě dodat praktickou radu - při chůzi strmým a složitým terénem musí vůdce v zájmu vlastní bezpečnosti dbát toho aby šel jako první a pes vždy za ním. Taktéž při chůzi přes úzkou lávku, např. přes potok. V těžkém terénu raději psa naprosto uvolníme, ale dbáme na to, aby chodil vždy za námi.

Přibíhání na přivolávací signál

Při tomto výcviku u bassetů není vhodné používat tvrdé metody a to zvláště při nácvičení reagování na přivolávací signál při hledání nebo honění. Je nejlépe navazovat na vhodně vyvolaný podmíněný reflex, přirozený instinkt ukojení hladu. Musíme usilovat o to, abychom dostali do souladu tento reflex s přivolávacím signálem. Reagovat psa na signál učíme již od mala při krmení a to tak, že mu při podávání potravy troubíme přivolávací signál. Dbáme na to, abychom tento signál nevynechali při žádném krmení. Zhruba po třech týdnech připravíme pro psa krmení na obvyklém místě, ale psa bude na vzdálenějším místě držet cizí osoba, která ho okamžitě vypustí, jakmile zazní přivolávací signál. Později psa před krmením zavřeme např. do ohrádky, a vypustíme ho odtud po zatroubení přivolávacího signálu až tehdy, až se bude štěkáním domáhat vypuštění. Je dobré, aby psa vypouštěla cizí osoba, zatímco majitel troubí přivolávací signál. Později, když toto zvládneme, začneme nacvičovat venku a to tak, že jdeme s hladným psem do terénu, oblíbené krmivo psa vezmeme s sebou. Psa na vodítku odvede opět cizí osoba, která se k němu nějak přívětivě nechová, sem tam ho švihne proutkem. Jakmile zazní přivolávací signál, psa vypustí a pes jakmile doběhne k pánovi musí být pochválen a nakrmen. Tímto způsobem u psa bezpečně vypěstujeme návyk přiběhnutí na přivolávací signál. U bassetů je zvláštní, že když cvičíme venku, zvláště v nepřehledném terénu, po zaznění přivolávacího signálu, se vám hlasitě ozve, jako by chtěl oznámit kde je, že rozuměl, běží a hned také přibíhá. Je potřeba zdůraznit, že v našich podmínkách je lovnou zvěří pro honiče zajíc, liška a černá zvěř. Proto se musíme snažit rozvíjet lovecké vlohy psa co nejvíce při této zvěří. Protože jsou naše revíry dostatečně zazvěřeny i zvěří srnčí, musíme dbát na to, abychom do míst se srnčí zvěří mladého psa ve výcviku volně nepouštěli. Je potřeba ho ze stop srnčí zvěře vždy energicky strhávat s rozkazem "Nesmíš!" nebo "Fuj!" a v případě, že neposlouchá, můžeme důraz našeho rozkazu upevnit švihnutím proutkem. Zkrátka, při každém setkání se srnčí zvěří, musíme psa upokojuvat, jako by šlo o domácí zvíře, které se neloví. V žádném případě není vhodné, abychom před psem na srnčí zvěř vystřelili, protože potom by se celý systém výcviku rozpadl jako domeček z karet. Ještě k vypuštění psa v terénu. Psa vypouštíme vždy s povelom "Hledej!". Po té, když je pes od nás dostatečně vzdálený, přivoláváme ho k sobě nacvičeným signálem, pochválíme ho, odměníme pamlskem, ale jen tolik, aby se pes nenasytil a měl chuť nadále ve výcviku pokračovat.

Odložení

Odložení psa je disciplína, kterou může majitel, zvláště myslivec velmi často používat a její spolehlivé zvládnutí ukazuje značnou kultivovanost psa a jeho solidní výcvikovou úroveň. Nacvičení odložení je pro cvičitele náročné na čas, vytrvalost a trpělivost, ale jestliže si dopředu vše namyslíme, ujasníme a budeme navazovat na výcvikové prvky, které pes už ovládá, lze vcelku říci, že i tuto disciplínu rychle zvládneme. Musíme mít však stále na zřeteli, že při výcviku se nevyplácí jakakoliv polovičatost. Musí tu platit jeden rozkaz a po něm má následovat jeho splnění bez otálení. Práci máte ulehčenou v tom, že podstatnou část výcviku můžete vykonávat doma. Jde o to, aby pes pochopil význam rozkazu "Zůstaň!", nebo "Místo!". Toho dosáhneme opakovaným procvičováním pro které si nejlépe vymezíme čas před spaním, při krmení atd. S výcvikem začínáme už u štěněte. Na místě jeho trvalého odpočinku štěně pohodlně odložíme a vydáme povel "Zůstaň!" se současným přitlačením štěněte na lože. Trocha trpělivosti spojená s důsledností zde vykoná víc jako jeden drastický zásah. Když mladý pes pochopí význam rozkazu "Zůstaň!", začneme výdrž postupně prodlužovat. Vždy však musíme cvičení ukončit tak, že psa z místa sami odvedeme. Důležité je, aby jsme vždy zasáhli, jakmile se pes bude pokoušet opustit místo. Nedodržením této zásady se celý výcvik zbytečně komplikuje. Tento způsob výcviku lze použít i s odrostlejší psem až do té doby, dokud nepochopí význam rozkazu. Jestliže jsme při tomto jednoduchém nácviku dospěli tak daleko, že pes přivedený na vykázané místo si na rozkaz "Zůstaň!" sám zalehne, můžeme přejít k zdokonalování výcviku v terénu. Zde pak postupujeme tak, že jakmile pes zvládá odložení s tím, že nás vidí, psa odkládáme tak, aby pes nás neviděl ale my jeho ano. Jakmile se chce zvednout, přijdeme k němu s důrazným rozkazem "Nesmíš!" nebo "Fuj!" a hned po té následuje povel "Zůstaň!" a přitlačíme ho k zemi. Pes si časem navykne pokojně ležet na určeném místě a my po té máme možnost čas postupně prodlužovat a různě kombinovat, že můžeme ke psovi postupně přijít i odejít. Pes však vždy musí na místě vydržet, dokud si pro něho nepřijdeme a neodvedeme si ho. Postupně místa nácviku odložení v terénu měníme a nepospícháme s tím, abychom hned u psa dosáhli požadované výdrže v odložení. Mimo to zde platí zásada, že musíme vždy si pro psa přijít. Zásadní chybou při odložení psa je ta, že při skončení odložení přivoláváme psa pískáním. Při nácviku odložení je potřeba postupně spojit odložení se střelbou. Nejprve, aby si pes na střelbu navyk, je dobré normálně vystřelit, když chodíme se psem na vodítku, postupně si takto pes na střelbu navykne a jeho klidné chování po výstřelu budeme spojit s nácvikem odložení. Je dobré při odložení psa nechávat u psa předmět jemu známý jako je např. součástka oblečení vůdce (klobouk, tlumok atd). Kdo má možnost může nácvik odložení úspěšně spojit s nácvikem střežení ponechaných předmětů a nebo ulovené zvěře. Toto však provádíme až tehdy, jeli pes v odložení dokonale utvrzen. Znáám několik případů takto vycvičených bassetů, kteří při dohledání zhaslé zvěře ke zvěři kromě svého pána nikoho nepřipustili.

Nácvik ostrosti

Ostrost je nutno pokládat za vrozenou vlastnost, kterou se někteří jednotlivci vyznačují ve větší či menší míře. Mnoho závisí od toho, zda se vrozené dispozice k ostrosti u mladých psů rozvíjejí nebo potlačují. Tak se stává, že pes, který se doma od útlého věku dělí o společné lůžko s kočkou, si venku potom kočky moc nevěšmá, ačkoliv pochází z oboustraně ostrých rodičů. Při natláčkách na černou zvěř je třeba dávat do úzké souvislosti ostrost s odvahou, ale na druhé straně je třeba rozlišovat mezi ostrostí a sklonem ke rvavosti. Vždy je cenný pes, který nevynechá bezhlavou ostrostí, u divočáka je opatrnější, ale je schopný při něm vydržet celou dobu. U bassetů, kteří v ostrosti např. na kočku nevynechávají, avšak dovedou s úplnou samozřejmostí zaštekávat zvěř černou. Dotírání na zvěř černou nacvičujeme ve cvičných ohradách. Ve volné přírodě se jen málokdy naskytne příležitost, aby pes došel ke styku s divočkem. Proto výcvik a zapracování se psa na divočáky, bez cvičných obůrek, by i v dobrých podmínkách, trval velmi dlouhou dobu. Ve cvičné obůrce se pes rychle seznamuje s divočkem, ztrácí před ním počáteční respekt, ale dochází i k poznatku, že se s touto zvěří nemůže bezhlavě pouštět do přímých potyček. K prvnímu seznámení s divočkem se můžeme pokusit zhruba ve stáří od 7 až 9 měsíců. Nácvik je nejlépe z počátku provádět se starším zkušenějším psem. Musíme dbát toho, aby i přes plot nedošlo ke zranění, protože po té může v nervové soustavě psa zanechat poranění takový stres, který

zanechá u psa dlouhodobé následky a často trvalý strach před divočkem. Po několika návštěvách v obůrce s divočkem víme jak na tom asi jsme a můžeme přejít do lokalit revíru, kde je předpoklad styku s divočkem. Dobrou pomůckou na nácviku zájmu o divočáky je vycpanina kůže z divočáka. Zde je potřeba, aby měl cvičitel pomocníka, který udělá s vycpaninou vlečku, kterou ukončí na okraji nějaké houštiny. Když pes doběhne po vlečce až k houštině, pomocník proti němu vystrčí vycpaninu a zase ji stáhne zpět. Často to opakuje a udržuje psa v aktivitě a hlasitém dorážení na pohybující se vycpaninu. Je to vcelku jednoduché a laciné zařízení, kterým je možno doplnit výcvikový program, zvláště v období, kdy nemáme možnost se zúčastnit natláček na černou zvěř. Přímý nácvik v obůrce jsem neprobral z toho důvodu, že toto zákon zakazuje.

Hledání

S honiči, tedy i s bassetem se většinou loví v místech, které nebývají mimořádně zazvěřené, proto pes musí vynikat při hledání a to zejména co se týká důslednosti, ochoty a cílevědomosti. Někteří psi po vypuštění hledají jen v blízkosti vůdce, každou chvíli se zastavují a poslouchají, zda některý jiný pes zvěř nežene či zaštekává, nebo postávají a dívají se na pána a najdou se i tací, co chodí s oblibou jen po cestách a vyhýbají se jít do hustějšího porostu. Dobrý pes musí hledat v širším okruhu, dostatečně daleko od pána, ale přitom musí sledovat směr, kterým se ubírá. Zkušený psi se průběžně vracejí, prověřují si stopu pána a podle ní se orientují. Psi, kteří se po vypuštění vzdalují daleko, nedbající na to, kde se jejich vůdce nachází, nestojí za mnoho. Loví obvykle pro sebe a zvěř zvednou tak daleko, že je pán ani neslyší. Způsob hledání závisí i od druhu zvěře, kterou lovíme. Při honu na zajíce se nevyžaduje široký a hluboký záběr hledání, ale naopak při honu na lišky a nebo natláčce na divočáky je hluboké a široké hledání nezbytné. Jak má pes tuto zvěř najít, musí procházet jak okrajem lesa polem i lesními cestami, po kterých liška s oblibou prochází. Cesta černé zvěře z pastvy je obvykle přímočará a někdy je potřeba projít velkou vzdálenost než se podaří podchytit stopa. Důležitý je přitom dobrý vítr, neboť při něm dobrý basset zachytí pach divočáků na velkou vzdálenost a potom se už k nim ubírá přímo. Nejkratší hledání ukáže pes při zajících, ale i tento výkon, který musí prokázat si zasluhuje uznání. Tolik komplikovaných cestiček, protistop, křížování a odskoků, jak dokáže udělat zajíc, než se dostane na lože, neudělá žádná jiná zvěř. Proto je samozřejmé, že pes, který se naučí hledat zajíce a prokáže na jejich stopách kvalitu svého nosu a přitom je průměrně ostrý a nebojácný, uplatní se obvykle velmi dobře i při natláčkách na lišky nebo divočáky. Zakončení každého hledání bývá zvednutí zvěře. Lovce musí být

přesvědčen, že kudy prošel pes, nezůstalo neprohlédnuté ani místo, kde by se mohla zvěř zdržovat. Cílevědomost v hledání musí být patrná z každého pohybu psa, ze snahy rozlišovat mezi jednotlivými stopami různých druhů zvěře a konečně i z použití tzv. 6. smyslu, který psovi našeptává, že hledaná zvěř bude tam a nikde jinde. Zajíce hledá pes vždy s nízkým nosem, čímž si ověřuje a hledá tu nejčerstvější stopu, která by ho dovedla k cíli. Vniká ochotně do křovin, z kterých vychází jen po prověření si všech pozoruhodných míst. Je to velmi náročná práce, při které se kromě ostrosti dají prověřit ty nejcennější lovecké vlastnosti. Liška se mu hledá mnohem pohodlněji, liščí stopa není komplikovaná, vydává vcelku intenzivní pach, proto ji pes, který se na toto naučí sleduje ve volném poklusu s relativně vyšším nosem. Toto platí i na stopě černé zvěře. Mladého psa začínáme učit v hledání na zaječí stopě. Nejlépe, když psa přivedeme na čerstvě opuštěné zaječí lože, víme kterým směrem zajíc odběhl a na tuto stopu psa navedeme. Se zajícem začínáme proto, aby si mladý pes navykhl na důslednost v práci a aby se naučil dobře využívat nos. Nejlépe je toto nacvičovat brzy z rána, kdy jsou zaječí stopy ještě nevyvětrané, nebo při večerním soumraku, kdy zajíci vychází na paši a zanechávají úplně čerstvé stopy. Když mladý pes najde svého prvního zajíce, zaručeně ho hlasitě prožene. Cvičitel je třeba jen trpělivě vyčkat na místě než se pes vrátí, pochválit ho a odměnit. Pes se takto současně učí orientaci a vracet se po vlastní stopě. Tyto vycházky je třeba často opakovat, protože jen tak se pes zdokonalí v hledání a hlasitém honění, ale zároveň si vytvoří k pánovi nový vztah, vztah k oddanosti k loveckému příteli. Po čase zjistíte, jakou radost projevuje pes, když si berete na hlavu lovecký kloubouk nebo pušku a kolik radosti projeví, když doběhne hlasitě k prvnímu zajíci, kterého na honě ulovil jeho pán. Je pochopitelné, že s výcvikem mladého psa nemůžeme čekat až do podzimních honů nebo natláček. Třeba je začít podle stáří psa i když se ještě na zvěř střílet nebude. Je potřeba využít každou příležitost, abychom cvičili psa v hledání, hlasitém honění a při tom procvičovali přivolávání

psa zpět signálem rohu, povelky, nebo píšťalky. Přitom je potřeba si uvědomit, abychom toto mohli provozovat mít souhlas majitele revíru k této činnosti, pokud nejsme vlastníky revíru.

Zájem o zvěř vyvoláváme u psa nejlépe tehdy, když ji s ním ulovíme. Proto je výhodné dopřát psovi podílet se na radosti s dosaženého loveckého úspěchu, dovolíme mu zvěř chytit, pošukávat, případně ránu olízat. Postupně učíme psa, aby se choval různě při určitém druhu zvěře. Na zaučení se mladých psů hledat divočáky není žádný jednotný recept. V první řadě je třeba psovi umožnit, aby přišel s černou zvěří do styku. Velmi výhodné je cvičit se zkušeným psem. Při natlačkách je třeba dbát na to, aby honci nebo i lovci, kteří věci nerozumí, psy od divočáka neodháněli a místo toho, aby loveckou zálibu psů podněcovali, takto ji tlumili. Po čase takto vyvoláme nebo vychováme u psa přednostní zájem o černou zvěř a potom hledání této zvěře nepůsobí psovi velké těžkosti, za předpokladu, že je patřičně ostrý a odvážný.

Při výcviku se nám stává, že pes seběhne se stopy, zde se musí sám postarat o to, aby ji sám co nejrychleji našel. Zde se projeví zkušenosti, které pes nabyl častým řešením zaječích stop, uměním hledat ztracenou stopu opisováním kruhu, které se postupně zmenšují. Od tohoto umění psa závisí i plynulost hlasitého honění a tím i pro nás kouzlo zážitku s tím spojené. Drobné odmlčení v hlášení nijak nesnižují jeho kvalitu, avšak jestliže tyto pauzy trvají déle jak 5 - 10 minut, bývá už harmonie plynulé práce psa narušena. Pes s kvalitním nosem, který ho dobře používá a má už praxi v důsledném a rychlém hledání, pracuje samostatně, nespolehá se na jiné psy, nejčastěji nachází zvěř. Na něho potom jako na vůdčího psa smečky se váží ostatní psi tzv. druhého sledu. Méně kvalitní pes, se slabším nosem, se na sebe moc nespolehá, nehledá systematicky, častěji postává, rozhlíží se a naslouchá či některý ze psů už zvěř nenašel, aby se potom rychlým během k němu přidal a vůdčího psa doprovázel. Pes u kterého se vypěstují tyto slabosti se jen málokdy vypracuje v prvotřídního honiče.

Honění

Nelze uvést zvláštní návod na nácvik honění a hlášení. Tak jako ohař dědí náklonost k vystavování po předcích, tak i hlasité honění je pro bassetta vrozenou vlastností a samozřejmostí. Na rozdíl od jiných plemen se zde vyžaduje, aby na stopě hlasitě hnané zvěře delší dobu vydržel. Nemůže nás uspokojit zvednutí zvěře a její krátké přitom hlasitě sledování, jako je typické pro slíčiče a některá malá plemena. Dobrý basset musí dokázat, že je schopný zajíce obrátit a hnát ho tak dlouho, dokud se oklikou znovu nevrátí do míst odkud vyběhl. Mladý pes není z počátku schopný podávat takové výkony, protože nemá ještě dostatek takové praxe na to, aby uměl stopu zajíce delší dobu sledovat a při delším honění se ho zmocňuje i obava, zda bude moci bez těžkostí svého pána najít. Doba hlasitého honění roste tedy s praxí a s postupným rozvíjením se lovecké vášně psa.

Dohledávka

Pro někoho se zdá nezvyklé dávat dohromady honiče v souvislosti s dohledáváním. Vycházíme však z faktu, že honič a tím i basset je nejbližší příbuzný barvářů a že barváři byli vyšlechtěni z honičů. Nejvhodnější je psa zaučovat na stopách černé zvěře. Když ho budeme utvrzovat v tom, že máme největší zájem o černou zvěř, bez těžkostí to pochopí. Při každé příležitosti ho však musíme strhávat ze srnčích stop, do té doby, dokud si jich nepřestane všimnout. Pokud cvičíme na přirozené stopě, je nejlépe začínat ráno, kdy jsou stopy staré 3 - 4 hodiny. Najdeme je na obyčejných přechodech zvěře, za rosy, nebo na vlhkých lesních cestách. Psa přivedeme na stopu a teprve tam mu dáme barvářský obojek a připojíme barvářské vodítko o potřebné délce 5 - 6 metrů. Dobře zacvičený pes už při připnutí barvářského obojku začne sklánět hlavu k zemi a tehdy mu s povelkem "Stopa!" ukážeme stopu. Když pes stopu převzal, postupně mu popouštíme řemen na celou délku. Po 300 - 400 metrech psa ze stopy odneseme a odměníme. Práci na stopě cvičíme při každé příležitosti. Je dobré využít zejména ty případy, kdy je divočák zastřelen solo, bez psů. Jde o to, abychom umožnili psovi dohledávku, která skončí u zhaslé zvěře. Dobrou pomůckou a pro mnohé i jedinou pro výcvik pro v dohledávání, jsou spárky z divočáka, a to zejména oba zadní (protože obsahují pachové žlázy), kterými je možno shotovit

umělou stopu černé zvěře. Spárky se dle krajových zvyků upevňují buď do kolečka, fúriku, řapáků a nebo pantoflí. Stopu uděláme vždy tak, aby pokud možno končila u divočáka a nebo jeho vycpanině. Pes na takových stopách celkem rád pracuje. Cvičitel má možnost těchto stop vyrábět libovolné množství a výhoda je, že si zde můžeme výhodně kontrolovat, zda pes stopu drží a neschází z ní. Zde je zase třeba zdůraznit, že po každém dohledání je třeba psa pochválit a odměnit. V zimním období se spárky z divočáka udrží v celku dlouho čerstvé, s podzimem je možnost jejich čerstvost prodloužit skladováním v mrazničce. Někteří psi mají vlohy hlásiče. Avšak i s hlásičem je třeba nacvičit dohledávku na řemeni, kterou by měl i dobrý hlásič ovládat, proto, aby se mohl pokládat za lovecky upotřebitelného. Se psem, který dohledává volně a nalezenou zvěř hlásí, je pochopitelně dohledávka efektivnější.

Chování u střílené zvěře a na stanovišti

Jde opět o disciplíny, které se zkouší jak na barvářských tak honičských zkouškách a nejsou tedy zanedbatelné. Jejich zvládnutí vyplývá z výcviku předcházejících disciplín. V souvislosti s chováním se psa u střílené zvěře jde v podstatě o to, aby nám pes volně dohledanou a nebo poraněnou zvěř nenačínal. Jsou psi, kteří po najetí střílené nebo dohledané zvěře ji jen očichají a bez jakéhokoliv příkazu nebo rozkazu si k ní lehnou a nebo jdou pro pána. Jiní psi však po dohledání zvěře se na ni vrhnou, šklubou ji a nespokojí se jen oblízáním ran, ale zvěř načínají. Jakmile se na zkouškách očividně prokáže, že pes je načínač, neobstojí, i kdyby měl z ostatních disciplín sebevyšší ohodnocení. Při zácviku psa je proto třeba dbát na to, abychom případnou náklonost k načínání v zárodku odstraňovali. Při úspěšném dohledání zvěře musí stačit psovi pochvala a odměnění pamlskem, který stále nosíme s sebou. Při natláčkách a honech v žádném případě nemůžeme připustit, aby byl pes "odměňován" zbytky vývrhu, protože tak bychom se velmi snadno dopracovali k tomu, že ze psa se nám stane načínač. Jakmile by pes projevoval v naší přítomnosti sklony k načínání a nespokojil se jen s olíznutím rány, třeba ho přísně okřiknout známým mu rozkazem "Nesmíš!" nebo "Fuj!" a odložit ho od zvěře.

Na stanovišti se musí pes chovat klidně. Nesmí pískat, skučet, štěkat a nebo se pokoušet o uvolnění z vodícího řemene. Jestliže jsme postupovali při celém výcviku systematicky, neměli bychom mít s touto disciplínou žádné velké starosti. Klidné chování po výstřelu si pes osvojil při nácviku odložení, a klidné chování se před zvěří utvrzovali jsme ve psovi při různých příležitostech např. tehdy, když jsme odnaučovali pronásledovat srnčí zvěř. Když pes projeví určité vzrušení při spatření zvěře, kterou nelovíme, obvykle postačí, když ho pohladíme, utišíme, případně trochu trháme nakrátko drženým vodícím řemenem. Podstatné je, abychom tak jako u všech disciplín zachovali v kritické chvíli absolutní klid a rozvahu, protože rozrušení vůdce se v každém případě velmi silně přenáší i na psa. U některých psů se stává, že má už od narození velmi labilní nervovou soustavu, což se výrazně projevuje jeho celkovou nervozitou na stanovišti, třasem celého těla a štěkotem při sebemenším vzrušení. V těchto případech ani zkušený vůdce mnoho nedosáhne a obvykle je škoda vynakládat na takového psa námahu.

Vytrvalost

Od málo které skupiny loveckých psů se vyžaduje tolik vytrvalosti jako od honičů. Celodenní práce v těžkých členitých revírech, často i ve sněhu, vyplněná nejen širokým a rychlým hledáním, ale i vytrvalým hlasitým honěním, klade na vytrvalost psa velké nároky. Tuto cennou vlastnost podmiňuje zejména celkový dobrý zdravotní a kondiční stav psa, správné skloubení a vazba celé kostry, objemné a silné srdce, kapacita plic a stupeň trénovanosti. Majitel psa může splnit zejména požadavky týkající se dobré kondice a trénovanosti psa. Tyto požadavky se často nespĺňují při nedostatku správné výživy a také tím, že pes má omezený pohyb tím, že je stále zavřen v kotci. Takový to pes obvykle nemá potřebnou fyzickou kondici a na honech či při honičských zkouškách, po jedné až dvou naháňkách, už jen postává okolo vůdce a nebo začne chodit po snadných cestách a chodnících a ztrácí zájem o hledání a honění zvěře. Proto je potřeba, aby

vůdce nebo majitel zabezpečil psovi dostatek vhodné potravy, ale i dostatek intenzivního pohybu po celý rok. Pokud toto dodržíme dosáhneme toho, že ať už zkoušky nebo loveckou sezonu zvládne pes fyzicky dobře připravený.

Zkoušky

Na zkoušky je třeba psa přihlásit v určeném termínu. Ulehčí se tím pořadatelům dobrá organizace a úspěšný průběh zkoušek. Barvářské zkoušky honičů a honičské zkoušky se konají podle schválených zkušebních řádů, které musí každý vůdce znát. Protože zkušební řády není možno brát jako neměnnou konstantu (některé části, nebo i celé řády se mohou z času na čas měnit nebo vylepšovat), zmiňuji se o zkouškách jen v souvislosti s jejich principem. Princip a účel zkoušek je prakticky jeden - uvést psa do lovecké upotřebitelnosti a zároveň udělat si ze psa loveckého pomocníka.

V současné době platí v českých zemích od 1.1.1996 nový zkušební řád s názvem "Lovecky upotřebitelní psi", který si mohou zájemci zakoupit na příslušných okresních mysliveckých spolicích dle místa bydliště. Na Slovensku je stále v platnosti zkušební řád pro honiče obsahující jak barvářské tak honičské zkoušky.

Vážení přátelé, milovníci a chovatelé bassetů,

v této krátké "kuchařce", jsem se snažil seznámit všechny zájemce v lovecky vedené bassety s principem výchovy a výcviku psa, tak jak jsem je získal za dlouholeté chování tohoto plemene a to buď z vlastních zkušeností a nebo z velmi cenných rad kamarádů myslivců na Moravě, v Čechách a hlavně na Slovensku, za což bych jim chtěl co nejvíce poděkovat.

S pozdravem bassetům zdar !

Ing. Václav Jedlička

V Blučině květen 1996